

โครงการ ความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety)

วัตถุประสงค์: เพื่อพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขปัญหาคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์อาหารไทย เพื่อการบริโภคในประเทศและการส่งออกไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา

ข้อมูลพื้นฐานความเป็นไปและการคืบหน้า

สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์อาหารไทยมีบทบาทหลักในการช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ประสบภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวตั้งแต่ปี 1997 ปัญหาคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและอาหารไทยเป็นอุปสรรคด้านหนึ่งในการส่งออกไปยังประเทศนำเข้าหลัก รวมทั้ง สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และประเทศในเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน สิงคโปร์ เป็นต้น การพัฒนาปรับปรุงแก้ไขปัญหาก็เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือและความร่วมมือจากประเทศนำเข้า เช่น สหรัฐฯ ที่กำลังนำเข้าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์อาหารของไทยจำนวนมากที่มีแนวโน้มการนำเข้าสูงขึ้นด้วยในอนาคต

โครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกามีความสำคัญและจำเป็นที่จะช่วยผลักดันการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขปัญหาของสินค้าเกษตรและอาหารไทยให้มีคุณภาพและความปลอดภัยสอดคล้องกับมาตรฐานและกฎระเบียบข้อบังคับของสหรัฐฯ ซึ่งผลิตภัณฑ์อาหารส่วนใหญ่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของ USDA แนวความคิดนี้ นำร่องสู่การสนทนาเบื้องต้นระหว่างเจ้าหน้าที่ของ FDA และสมาชิกกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตร (Agro-Industry) ของสมาคมนักวิชาชีพไทยในอเมริกาและแคนาดา (Association of Thai Professionals in America and Canada - ATPAC) ในเดือน มีนาคม - เมษายน 2001 ซึ่งดำเนินไปสู่การประชุมวางแผนโครงการ ณ การประชุมประจำปีของสมาคม ATPAC ที่มลรัฐเวอร์จิเนีย ในเดือนมิถุนายน 2001 และที่ประชุมกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรได้เสนอให้มีการเริ่มต้นด้วยการจัดสัมมนาวิชาการ 1 วันเต็มก่อน โดยจะครอบคลุมหัวข้อสัมมนาที่น่าจะได้รับความสนใจและเป็นประโยชน์ต่อภาคเอกชนและจะจัดทำในเดือนตุลาคม 2001 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เจ้าหน้าที่ของ FDA และ USDA ในฐานะเป็นตัวแทนประเทศสหรัฐฯ เดินทางไปเข้าประชุม Codex ณ กรุงเวนิส เจ้าหน้าที่หลายท่านจาก FDA และ USDA ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเต็มที่และเสียสละเวลาเตรียมอภิปรายและเอกสารในการสัมมนาครั้งนี้

การริเริ่มดำเนินโครงการนี้มีอุปสรรคหลายประการเริ่มตั้งแต่เหตุการณ์ก่อวินาศกรรมของกลุ่มผู้ก่อการร้าย (Terrorist) ซึ่งโจมตีสถานที่สำคัญและสถาบันของสหรัฐฯ วันที่ 11 กันยายน 2001 และส่งผลในการผลักดันนโยบายของสหรัฐฯ ให้เน้นการเตรียมการต่อต้านผู้ก่อการร้ายที่อาจจะวางแผนและลงมือทำลายเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศในอนาคต เหตุการณ์ของวันที่ 11 กันยายน 2001 ยังเป็นต้นเหตุลดจำนวนผู้แทนของสหรัฐฯ (US Delegates) ในการประชุม Codex และยิ่งผลให้การจัดสัมมนาในเดือนตุลาคม 2001 ต้องยกเลิกไป อย่างไรก็ตามก็ดีความพยายามที่จะจัดให้มีการสัมมนา 1 วันเต็มก็ยังดำเนินต่อไปและประสบความสำเร็จในเดือนพฤษภาคม 2002 ผู้เข้าประชุมสัมมนาจำนวน 163 คนต่างพอใจกับข้อมูลที่ได้รับจากผู้อภิปรายที่ประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ FDA หนึ่งท่านและผู้อภิปรายไทยหลายท่าน และเรียกร้องขอให้มีการจัดทำสัมมนาเพิ่มเติมในหัวข้อต่างๆที่เป็นประโยชน์ในอนาคต ดังนั้นจึงมีการเตรียมร่างแผนงานระบุกิจกรรมที่จะดำเนินร่วมกับ FDA

โดยเน้นกิจกรรมหลัก 3 อย่างประกอบด้วยงานวิจัย (Research) การฝึกอบรมและการออกไปรับรองอบรม (Training & Certificate) และการปรับระบบการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างผลิตภัณฑ์อาหารให้สอดคล้องกับระบบตรวจสอบของ FDA (Harmonization of Analytical and Detection Methods)

ถึงแม้ว่าจะมีการร่างแผนงานของโครงการความร่วมมือ (Draft MOU) กับ FDA ก็ตาม อุปสรรคอื่นที่ตามมาประกอบไปด้วยปัจจัยเรื่องเงินงบประมาณจากมหาวิทยาลัยไทยที่จะต้องใช้ในการเข้าร่วมโครงการกับ FDA และการออก พรบ. Bioterrorism Act of 2002 ซึ่งส่งผลให้ FDA ต้องปรับเปลี่ยนนโยบายให้สอดคล้องกับพรบ.นี้ และการล่าช้าในการพิจารณาโครงการปี 2002 - 2003

ความพยายามริเริ่มโครงการนี้คงดำเนินต่อไปโดยมีการนำเสนอโครงการผ่านสถานกงสุลใหญ่ ณ นครชิคาโกในเดือนกันยายน 2003 และผ่านโครงการสมองไหลกลับ (Reverse Brain Drain) ของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในเดือนพฤศจิกายน 2003 และการประชุมชี้แจงโครงการร่วมกับผู้แทนของ RBD และกลุ่มสมาชิกนักวิชาชีฟไทย ATPAC ในเดือนธันวาคม 2003

การสนทนาจัดทำโครงการ Food Safety ในเดือนมกราคม 2547 ระหว่างเจ้าหน้าที่ FDA และเจ้าหน้าที่ไทยประกอบไปด้วยนายสนธิ วรรณแสง อัครราชทูตที่ปรึกษาฝ่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. (Office of Science and Technology/Ministry of Science and Technology, OSTC/MOST) และนายปรากร วีระกุล อัครราชทูตที่ปรึกษาฝ่ายการเกษตร สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตร ประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. (Office of Agriculture Affairs/Ministry of Agriculture and Cooperative, OAA/MOAC) ได้ข้อสรุปว่าในขณะนี้ FDA ไม่มีความสนใจไม่ต้องการทำบันทึกความเข้าใจกับต่างประเทศ หากแต่แนะนำให้พิจารณาจัดทำความตกลงเบื้องต้นหรือ Agreement of Cooperative (AOC) แทน โดย AOC นี้จะเป็นข้อตกลงความร่วมมือโดยอ้อมกับ FDA โดยผ่าน JIFSAN ก่อนในขั้นต้น

JIFSAN หรือ Joint Institute of Food Safety and Applied Nutrition เป็นสถาบันจัดตั้งขึ้นโดยข้อตกลงความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่าง CFSA (Center for Food safety and Applied Nutrition) ที่ดูแลเรื่องผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องสำอางค์ ของ USFDA และ U. of Maryland (MD) ตั้งแต่ปี 1996 โดยที่ U. of MD รับผิดชอบที่ความรับผิดชอบต่อกิจกรรมทางวิชาการที่ตอบสนองต่อโครงการความร่วมมือและช่วยเหลือกับสถาบันต่างประเทศที่สอดคล้องกับเป้าหมายและความสนใจของ CFSA/FDA

ในระหว่างวันที่ 11 - 12 กุมภาพันธ์ 2547 กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ดำเนินการจัดประชุมทางวิชาการเรื่อง Risk Assessment of Frozen Food: Emerging Problems and Possible Solutions of Thai Export Food โดยเชิญ Dr. Arthur J. Miller ผู้เชี่ยวชาญจาก USFDA และ ดร.วาณี โกมลประเสริฐ Agro-Industry Group Leader ของสมาคม ATPAC ซึ่งทำงานกับ USFDA เป็นวิทยากรบรรยายให้ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งจากภาครัฐและบริษัทส่งออกอาหารทะเลแช่แข็งจำนวน 288 คน ซึ่งประสบผลสำเร็จอย่างสูง ขณะเดียวกันมีการประชุมหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมมันสมองหาความต้องการ ความสนใจในกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับการวิจัยพัฒนาความปลอดภัยด้านอาหารเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการผนวกในการจัดทำร่าง AOC

ต่อมาในเดือนพฤษภาคม 2547 สำนักงานที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี [ปว.(วต)] ได้จัดทำร่าง AOC ฉบับสมบูรณ์เสนอต่อ JIFSAN และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงการต่างประเทศไทยให้ความเห็น แต่เนื่องจากการเริ่มเจรจา Free Trade Agreement ระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศไทยในเดือนมิถุนายน 2547 จึงมีการเสนอให้ชะลอการลงนามใน AOC เพื่อรอผลจากการเจรจา FTA ก่อน

Prepared by Dr. Vanee Komolprasert

Agro-Industry Group/ATPAC

8/18/04